

СЕКЦІЯ 4 ПРАКТИКА АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ УКРАЇНИ

УДК 342.565.43+42.95

СПОСОБИ ЗАХИСТУ ПРАВ АДМІНІСТРАТИВНИМ СУДОМ У МЕЖАХ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОНАННЯМ РІШЕНЬ

Кошкош О.О., суддя
Донецького окружного адміністративного суду,
аспірант
Донецького юридичного інституту МВС України

Стаття присвячена аналізу нормативного регулювання судової практики та наукової доктрини щодо способів захисту адміністративним судом прав у межах здійснення контролю за виконанням рішень. Окреслені способи захисту в межах загального та спеціального судового контролю за виконанням рішень у межах адміністративного судочинства, а також висвітлені проблемні питання щодо обрання належного способу позовного захисту прав на стадії виконання рішень.

Ключові слова: *судовий контроль за виконанням рішення, позовне провадження, спосіб захисту прав, адміністративне судочинство.*

Статья посвящена анализу нормативного регулирования судебной практики и научной доктрины в отношении способов защиты административным судом прав при осуществлении контроля за исполнением решений. Обозначены способы защиты, применяемые в рамках общего и специального судебного контроля за исполнением решений в административном судопроизводстве, а также освещены проблемные вопросы выбора надлежащего способа исковой защиты прав на стадии исполнения решений.

Ключевые слова: *судебный контроль за исполнением решения, исковое производство, способ защиты прав, административное судопроизводство.*

Koshkosh O.O. METHODS OF PROTECTION OF RIGHTS BY ADMINISTRATIVE COURT WITHIN THE LIMITS OF JUDICIAL CONTROL AFTER EXECUTION OF DECISIONS

The article deals with the analysis of the normative adjusting, judicial practice and scientific doctrine in regard to the methods of defense by the administrative court of rights during the process of realization of control after execution of decisions. The methods of defense, used within the framework of general and special judicial control after execution of decisions in the administrative legal proceedings, and also problem questions of choice of the proper method of rights protection on the stage of execution of decisions are founded in this paper.

Key words: *Judicial Control after Execution of Decision, Lawsuit Process, Method of Rights Protection, Administrative Legal Proceedings.*

Постановка проблеми. Однією з гарантій захисту прав, свобод і законних інтересів в адміністративному судочинстві є ефективний механізм виконання судових рішень. Як зауважив Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) у п. 66 рішення у справі «Імобільяре Саффі» проти Італії» від 28 липня 1999 року, право на звернення до суду, гарантоване ст. 6

Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), передбачає практичне виконання остаточних судових рішень, які не можуть залишатися невиконаними на шкоду сторони провадження. Обґрунтованість затримки їх виконання має оцінюватися з урахуванням, зокрема, складності виконавчого провадження, поведінки самого заявника

та компетентних органів, а також суми і характеру присудженого судом відшкодування (п. 31 рішення у справі «Райлян проти Росії» від 15 лютого 2007 року).

Саме на державу покладено обов'язок дбати про виконання остаточних рішень, постановлених проти її органів, установ чи підприємств, які перебувають у державній власності або контролюються державою (рішення у справах «Войтенко проти України» від 29 червня 2004 року, «Ромашов проти України» від 27 липня 2004 року, «Дубенко проти України» від 11 січня 2005 року, «Козачек проти України» від 7 грудня 2006 року). Держава не може виправдовувати невиконання судових рішень нестачею коштів (п. 44 рішення у справі «Шмалько проти України» від 20 липня 2004 року), адже вона несе відповідальність за чинники, що перебувають у межах контролю органів влади (рішення ЄСПЛ у справах «Сокур проти України» від 26 квітня 2005 року і «Кришук проти України» від 19 лютого 2009 року).

Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» Конституція України була доповнена ст. 129-1, відповідно до якої держава забезпечує виконання судового рішення у визначеному законом порядку. Проте статистичні дані щодо виконання судових рішень в Україні свідчать про значний відсоток невиконання рішень як ЄСПЛ, так і національних судів. Тож право на судовий захист переважної більшості осіб, на користь яких суд постановив рішення, залишається нереалізованим.

У 2014–2017 рр. щодо України ЄСПЛ було відкрито 10488 справ стосовно тривалості провадження, з яких 9642 – щодо тривалого виконання судових рішень. 12 жовтня 2017 року ЄСПЛ у справі «Бурмич та інші проти України» вирішив, що 12 148 заяв із питань невиконання судових рішень, що на той момент перебували в ЄСПЛ, повинні розглядатися відповідно до пілотного рішення в справі «Юрій Миколайович Іванов проти України» від 15 жовтня 2009 року. ЄСПЛ передав зазначені справи Комітету Міністрів Ради Європи з метою їх розгляду в межах загальних заходів виконання зазначеного пілотного рішення, в тому числі

виплати відшкодування за невиконання національних судових рішень.

Відсутність реального виконання судових рішень, а також порушення прав інших суб'єктів під час їх виконання може зумовлювати необхідність звернення до суду за захистом прав на стадії виконання рішень.

Для захисту прав, порушених у процесі виконання постанови суду, може застосовуватися загальний засіб судового контролю за виконанням судових рішень, існуючий у всіх позовних формах судочинства [1, с. 349]. Проте позивачі по-різному формулюють позовні вимоги в справах щодо захисту прав, порушених на стадії виконання рішень, зокрема просять скасувати постанову чи акт виконавця; додатково заявляють вимоги про визнання незаконною такої постанови або про визнання дій виконавця щодо її винесення протиправними, а також про зобов'язання виконавця винести певну постанову.

Правильне обрання способу захисту безпосередньо впливає на судову перспективу вирішення позовних вимог. Для прикладу, можна навести постанову від 5 жовтня 2017 року у справі № 2а-13395/11/2670 за позовом боржника до відділу державної виконавчої служби (далі – ДВС) про скасування акту переоцінки майна повторних прилюдних торгах з реалізації предмета іпотеки. У цій справі ВАСУ наголосив на тому, що в разі відчуження майна правова оцінка діям і рішенням органу ДВС, а також порушенням, допущеним ним під час проведення прилюдних торгів, може бути надана під час розгляду спору про право, або ж за результатами оскарження результатів торгів. Тому позивач обрав неправильний спосіб захисту порушеного права, вирішення цього спору є безперспективним, оскільки не забезпечує ефективне поновлення порушених прав позивача.

Крім позовного порядку судового контролю, адміністративний суд може надавати захист прав стягувача в порядку, визначеному ст.ст. 382-383 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАСУ).

Стан розроблення проблеми. Питання способів захисту прав осіб на ста-

дії виконавчого провадження в межах адміністративного судочинства не були предметом окремих наукових досліджень. Окремі аспекти цього питання досліджувалися в роботах таких вчених, як С.В. Безпалько, О.В. Константиї, М.Л. Лук'янова, Л.С. Малярчук, В.М. Придуляк, М.І. Смокович, О.Г. Хрімлі, О.О. Чумак, С.О. Якимчук. Теоретична розробка таких питань спрямована на підвищення ефективності правозастосовної практики в зазначеній категорії справ.

Метою дослідження є уточнення способів захисту прав адміністративним судом у межах судового контролю за виконанням рішень.

Виклад основного матеріалу. КАСУ в редакції від 3 жовтня 2017 роки передбачає загальний і спеціальний судовий контроль за виконанням рішень.

Спеціальний судовий контроль врегульований у ст.ст. 382-383 КАС України. Він може здійснюватися такими способами, як: зобов'язання суб'єкта владних повноважень надати звіт про виконання судового рішення; накладання штрафу за невиконання судового рішення; визнання протиправними рішень, дій чи бездіяльності, вчинених суб'єктом владних повноважень-відповідачем на виконання такого рішення суду або на порушення прав позивача, підтверджених таким рішенням. У таких випадках суд постановляє окрему ухвалу і направляє її суб'єкту владних повноважень для вжиття заходів щодо усунення причин та умов, що сприяли порушенню закону (ст. 249 КАСУ). Такі способи застосовуються лише до суб'єкта владних повноважень, не на користь якого постановлене судове рішення.

Загальний контроль за виконанням рішень здійснюється адміністративним судом у позовному провадженні. Його особливістю є відсутність єдиної процедури розгляду відповідних справ. Так, у КАСУ врегульовані особливості провадження в справах щодо рішень, дій або бездіяльності органу ДВС та приватного виконавця (ст. 287). Проте примусове виконання судових рішень адміністративних судів може здійснюватися не лише даними суб'єктами. Наприклад, виконання рішень суду про стягнення коштів, борж-

ником за якими є державний орган, покладене в ч. 1 ст. 3 Закону України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» на Державну казначейську службу України (далі – ДКСУ). Справи щодо оскарження дії, бездіяльності, рішень ДКСУ під час виконання відповідних судових рішень мають розглядатися адміністративним судом, оскільки загальні та господарські суди здійснюють контроль за виконанням ухвалених ними судових рішень виключно ДВС або приватним виконавцем.

Найбільш поширеними позовними вимогами до ДКСУ є: визнання певних дій неправомірними та зобов'язання вчинити певні дії (прийняти виконавчий лист до виконання, перерахувати стягнуті кошти, сплатити компенсацію за порушення строку виконання судового рішення) [2].

Адміністративний суд здійснює також контроль за виконанням актів інших суб'єктів і органів, що підлягають примусовому виконанню на підставі ст. 3 Закону України «Про виконавче провадження», та розглядає звернення інших суб'єктів, які не є сторонами виконавчого провадження.

Розгляд звернень щодо незаконності дій, бездіяльності, рішень органів і осіб, які здійснюють виконання, відбувається в позовному провадженні, тоді як у межах цивільного і господарського судочинства існує окрема процедура розгляду скарг на дії, бездіяльність, рішення посадових осіб ДВС і приватного виконавця. Відповідно до ч. 2 ст. 451 Цивільного процесуального кодексу України та ч. 2 ст. 343 Господарського процесуального кодексу України в разі обґрунтованості скарги суд визнає оскаржувані рішення, дії чи бездіяльність неправомірними і зобов'язує державного виконавця або іншу посадову особу органу ДВС, приватного виконавця усунути порушення (поновити порушене право заявника).

КАСУ окремо не врегульовує способи позовного захисту в справах щодо дій, бездіяльності, рішень суб'єктів, які здійснюють виконання рішень. Стаття 74 Закону України «Про виконавче провадження» також не передбачає способів такого судового захисту, проте визначає спосо-

би захисту, що можуть застосовуватися начальником відділу, якому підпорядкований державний виконавець, щодо якого надійшла скарга: 1) скасування постанови або іншого процесуального документа (чи їх частини), винесених у виконавчому провадженні державним виконавцем; 2) зобов'язання державного виконавця провести виконавчі дії у порядку, передбаченому зазначеним Законом.

У зв'язку з відсутністю спеціальних норм щодо предмету дослідження доцільно проаналізувати загальні положення КАСУ щодо способів захисту.

У ч. 1 ст. 5 та ч. 2 ст. 245 КАСУ передбачені такі способи захисту в межах адміністративного судочинства: 1) визнання протиправним і нечинним нормативно-правового акту або окремих його положень; 2) визнання протиправним і скасування індивідуального акту чи окремих його положень; 3) визнання дій суб'єкта владних повноважень протиправними та зобов'язання утриматися від вчинення певних дій; 4) визнання бездіяльності суб'єкта владних повноважень протиправною і зобов'язання вчинити певні дії; 5) встановлення наявності чи відсутності компетенції (повноважень) суб'єкта владних повноважень; 6) прийняття судом одного з рішень, зазначених у пунктах 1-4, і стягнення з відповідача – суб'єкта владних повноважень коштів на відшкодування шкоди, заподіяної його протиправними рішеннями, діями або бездіяльністю.

Чинна редакція статті щодо змісту позовних вимог у порівнянні з попередньою (ст. 105 КАСУ у редакції від 6 липня 2005 року) не містить зобов'язання відповідача прийняти рішення та формулює більшість способів шляхом поєднання кількох способів: «визнання протиправним і нечинним...», «визнання протиправним та скасування...», «визнання дій протиправними та зобов'язання утриматися від вчинення певних дій»; «визнання бездіяльності протиправною і зобов'язання вчинити певні дії».

Заявлення позовної вимоги про визнання постанов чи актів державного виконавця незаконними або протиправними одночасно з вимогою про їх скасування С.В. Безпалько вважає необґрун-

тованим, адже, по-перше, їх задоволення не призводить до поновлення порушених прав; по-друге, саме незаконність чи протиправність прийняття цих актів є підставою для їх скасування; по-третє, пред'явлення двох позовних вимог зумовлює несення подвійних витрат заради однієї мети, що є нелогічним [3, с. 26].

У практиці адміністративних судів сформувалася позиція про недопустимість застосування такого способу захисту як зобов'язання суб'єкта виконання прийняти конкретне рішення. У п. 10.3. Постанови Пленуму ВАСУ «Про судові рішення в адміністративній справі» від 20 травня 2013 року № 7 зауважується, що суд може ухвалити постанову про зобов'язання відповідача прийняти рішення певного змісту, за винятком, коли суб'єкт владних повноважень під час адміністративних процедур відповідно до закону приймає рішення на основі адміністративного розсуду.

Наприклад, стягувач звернувся до суду з адміністративним позовом, в якому серед іншого просив зобов'язати виконавчу службу прийняти до виконання та відкрити провадження за виконавчим листом. ВАСУ зауважив, що суд може прийняти постанову про зобов'язання відповідача вчинити певні дії лише тоді, коли закон встановлює повноваження суб'єкта публічної влади в імперативній формі. Якщо ж суб'єкт наділений дискреційними повноваженнями, суд може лише вказати норми закону, які відповідач повинен застосувати під час вчинення певної дії, з урахуванням встановлених судом обставин. Під час відкриття виконавчого провадження суб'єкт владних повноважень врахує низку факторів, необхідних для прийняття відповідного рішення, тому суд може лише зобов'язати відповідача вчинити певні дії щодо прийняття виконавчого листа до виконання та винесення рішення відповідно до Закону України «Про виконавче провадження». З огляду на це ВАСУ обов'язав орган ДВС вирішити питання про прийняття рішення щодо відкриття виконавчого провадження за виконавчим листом відповідно до Закону України «Про виконавче провадження» (постанова від 19 липня 2017 року

у справі № 826/988/16). Аналогічна позиція щодо недопустимості втручання в дискретні повноваження виконавця наведена в постанові ВАСУ від 20 грудня 2017 року у справі № 2а/0270/9/12.

Наприклад, у ч. 5 § 42 Закону Австрійської Республіки «Про організацію, компетенцію і провадження в адміністративному суді» та в ст. 254 Адміністративно-процесуального закону Латвії закріплене право суду зобов'язати адміністративну установу прийняти впродовж строку, що не перевищує 8-ми тижнів, рішення з метою забезпечення задоволення вимог скарги на управлінську бездіяльність, а якщо вона не виконує припис – самому постановити рішення по справі, керуючись належним установі адміністративним розсудом [1, с. 352].

У ч.ч. 3-4 ст. 245 КАСУ врегульовано повноваження суду в разі скасування індивідуального акту зобов'язати суб'єкта владних повноважень вчинити необхідні дії з метою відновлення прав, свобод чи інтересів позивача, за захистом яких він звернувся до суду. Проте зауважується, що суд може зобов'язати відповідача – суб'єкта владних повноважень прийняти рішення на користь позивача, якщо для його прийняття виконано всі умови, визначені законом, і прийняття такого рішення не передбачає права суб'єкта владних повноважень діяти на власний розсуд. У випадку, якщо прийняття рішення на користь позивача передбачає право суб'єкта владних повноважень діяти на власний розсуд, суд зобов'язує суб'єкта владних повноважень вирішити питання, щодо якого звернувся позивач, з урахуванням його правової оцінки, наданої судом у рішенні.

Спірним є твердження про те, що зобов'язання судом вчинити дії з виконання судових рішень не суперечить законодавству і що суд має розглядати такі адміністративні позови [4, с. 32]. О.Г. Хрімлі вважає, що не доцільно позбавляти стягувачів права на звернення до суду з позовами про зобов'язання виконати судові рішення, адже це може створити в людини відчуття ще більшої незахищеності у правовій державі. Це є конструктивним лише за умови впрова-

дження дієвого механізму відповідальності боржників і виконавчих органів за невиконання судового рішення [5, с. 286].

Проте слід зауважити, що такий спосіб позбавлений сенсу, адже боржник зобов'язаний виконати судові рішення і без судового рішення про це (ч. 1 ст. 129-1 Конституції України, ч. 2 ст. 14 КАСУ). У такому випадку особа може скористатися спеціальними способами судового контролю, що передбачені в ст.ст. 382-383 КАСУ, за наявності відповідних умов.

Судові рішення є обов'язкові до виконання в силу їх прийняття та набрання ними законної сили. Подання зазначених позовів не відповідає критеріям ефективного засобу правового захисту в розумінні ЄСПЛ [2].

Крім переліку допустимих способів, передбачених у ч. 1 ст. 5 КАСУ, згідно з ч. 2 зазначеної статті захист порушених прав, свобод чи інтересів особи, яка звернулася до суду, може здійснюватися судом у спосіб, що не суперечить закону і забезпечує ефективний захист прав, свобод, інтересів людини і громадянина, інших суб'єктів у сфері публічно-правових відносин від порушень з боку суб'єктів владних повноважень. Дана норма відповідає ст. 13 Конвенції, що зобов'язує державу запровадити ефективні засоби захисту порушених прав, у тому числі від порушень осіб, які здійснюють офіційні повноваження. У п. 75 рішення в справі «Афанасьєв проти України» від 5 квітня 2005 року ЄСПЛ наголосив на тому, що стаття 13 Конвенції гарантує доступність на національному рівні засобу захисту, здатного втілити в життя сутність прав та свобод за Конвенцією.

У п. 64 рішення в справі «Юрій Миколайович Іванов проти України» ЄСПЛ зауважує, що засіб юридичного захисту, якого вимагає стаття 13, має бути «ефективним» як з практичної, так і з правової точки зору, тобто таким, що запобігає порушенню чи його повторенню в подальшому або забезпечує адекватне відшкодування за порушення, що вже відбулося. У п. 152 рішення у справі «Кудла проти Польщі» від 26 жовтня 2000 року ЄСПЛ зазначає, що метою ст. 13 Конвенції є забезпечення отримання

приватними особами на національному рівні компенсації за порушення їх конвенційних прав, перш ніж задіяти міжнародний механізм подачі скарги до ЄСПЛ.

Щодо такого способу захисту, як відшкодування шкоди, завданої діями, бездіяльністю, рішеннями органів та осіб, які здійснюють примусове виконання, викликає інтерес правова позиція, сформована Верховним Судом України (далі – ВСУ) в справі № 761/13921/15-ц від 8 листопада 2017 року, відповідно до якої: 1) відшкодування шкоди, завданої посадовою або службовою особою органу державної влади, що здійснює примусове виконання, здійснюється державою; 2) відшкодування стягується за умови визнання таких рішень незаконними та їх подальшого скасування або визнання дій або бездіяльності таких органів чи (та) осіб незаконними; 3) відповідачами можуть бути відділи ДВС, в яких працюють державні виконавці, та відповідні територіальні органи ДКСУ.

Щодо другої умови доцільно навести позицію ЄСПЛ, викладену у п.п. 30, 31, 48 рішення в справі «Войтенко проти України», в якій Уряд посилався на те, що заявник мав можливість оскаржити бездіяльність чи упущення з боку ДВС і ДКСУ та вимагати відшкодування заподіяної йому матеріальної і моральної шкоди. ЄСПЛ зазначив, що в цій справі боржником є державний орган, і виконання рішення, винесеного проти нього, можливе лише у випадку, якщо держава передбачить і визначить на такі цілі відповідні кошти в Державному бюджеті України шляхом здійснення необхідних законодавчих заходів. Виконання відповідного судового рішення затримувалося саме через відсутність законодавчих заходів, а не через неналежне виконання державними виконавцями своїх обов'язків. Тому заявникові не можна дорікати за те, що він не ініціював провадження проти виконавця. Суд також зазначає й те, що згідно з доводами Уряду не було жодних порушень у діях ДВС і ДКСУ.

ЄСПЛ наголосив на тому, що якщо йдеться саме про справи щодо тривалості проваджень, найефективнішим рішенням є запровадження засобу, який

би прискорював провадження і не допускав би його надмірної тривалості. Однак якщо судові рішення винесене проти держави і на користь фізичної особи, тягар виконання такого рішення покладається головним чином на органи влади, яким слід використати всі засоби національної правової системи, щоб прискорити процес виконання рішення і не допустити таким чином порушення Конвенції (п.п. 21-22 рішення у справі «Акашев проти Росії» від 16 червня 2008 року, п. 98 рішення у справі «Бурдов проти Росії № 2» від 15 січня 2009 року).

У під. b п. 1 Розділу II Рекомендації № 16 від 9 вересня 2003 року Комітету міністрів Ради Європи державам-членам «Про виконання адміністративних рішень і судових рішень у галузі адміністративного права» зазначено, що для випадків невиконання адміністративним органом судового рішення має бути передбачена процедура забезпечення виконання рішення, зокрема шляхом прийняття судових заборон або накладення штрафів. У під. c і d п. 2 цього Розділу наголошено на необхідності забезпечення відповідного фінансування державного органу, щоб уникнути ситуацій, коли відсутність коштів перешкоджала б виконанню державним органом свого обов'язку сплатити певну грошову суму. У разі невиконання адміністративними органами судових рішень, що накладають на них обов'язок сплатити певну грошову суму, держави-члени повинні передбачити можливість конфіскації майна адміністративних органів.

За невиконання рішення суду про стягнення коштів із державного органу; державного підприємства, установи, організації; юридичної особи, примусова реалізація майна якої забороняється відповідно до законодавства, протягом 3-ох місяців, стягувач має право на виплату компенсації в розмірі 3% річних від несплаченої суми за рахунок коштів, передбачених за бюджетною програмою для забезпечення виконання рішень суду (ст. 5 Закону України «Про гарантії держави щодо виконання судового рішення»).

Проте за невиконання таких рішень з огляду на відсутність бюджетного фінансування не може бути накладений

штраф. Так, у постановях від 28 лютого 2017 року у справі № 2а-1/1370, від 4 квітня 2017 р. у справі № 824/3096/14-а, від 18 травня 2017 року у справі № 727/8411/14-а ВАСУ зауважив, що невиконання судового рішення Управлінням пенсійного фонду України (далі – УПФУ) в частині виплати грошових коштів за відсутності відповідного фінансового забезпечення не може вважатися невиконанням судового рішення без поважних причин. Накладення штрафу не захищає право на отримання бюджетних коштів. Аналогічна правова позиція висловлена ВСУ, зокрема в постановях від 30 березня 2016 року в справі № 21-5118а15, від 22 листопада 2016 року у справі № 21-318а16.

У справі № 2а/2570/3627/2011 за позовом Управління соціального захисту населення ВАСУ додатково до скасування постанови про накладення штрафу застосував такий спосіб захисту, як *визнання незаконними дій виконавця щодо винесення постанови про накладення штрафу* (постанова від 14 березня 2017 року). У постанові від 2 березня 2017 року у справі № 2а/0528/85/12 ВАСУ визнав *неправомірними дії державного виконавця щодо прийняття постанови про відкриття виконавчого провадження та скасування постанову даного виконавця про відкриття виконавчого провадження*.

У постанові від 21 грудня 2016 року в справі № 234/4768/13-а ВАСУ, на відміну від наведених вище справ, визнав неправомірною (а не протиправною) і скасував постанову про повернення виконавчого листа.

Висновки. Спосіб судового захисту прав, порушених під час виконання рішення суду чи іншого органу, залежить від порядку здійснення адміністративним судом контролю за їх виконанням. Відповідний порядок залежить від того, яке рішення підлягає виконанню та яким суб'єктом допущене порушення прав особи. У межах спеціального судового контролю за виконанням судового рішення способами захисту може бути зобов'язання суб'єкта владних повноважень надати звіт про виконання судового рішення; накладання штрафу за невиконання судового рі-

шення; визнання протиправними рішень, дій чи бездіяльності, вчинених суб'єктом владних повноважень-відповідачем на виконання такого рішення суду або на порушення прав позивача, підтверджених таким рішенням. Загальний контроль за виконанням рішень здійснюється в позовному провадженні із застосуванням таких способів захисту, як: скасування акту чи постанови виконавця; визнання протиправними дій чи бездіяльності суб'єкта, що здійснює виконання рішення; зобов'язання зазначеного суб'єкта вчинити певні дії; додатково може бути заявлена вимога щодо стягнення відшкодування шкоди, заподіяної протиправними рішеннями, діями або бездіяльністю. У разі невиконання рішення суду про стягнення коштів із державного органу; державного підприємства, установи, організації; юридичної особи, примусова реалізація майна якої забороняється відповідно до законодавства, стягувач має право на отримання компенсації, в разі порушення якого воно може бути реалізоване в судовому порядку. Належність способу захисту залежить від змісту порушеного права, характеру і наслідків його порушення, особи боржника, рішення, що підлягає виконанню, а також суб'єкту, що здійснює його виконання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Константин О.В. Захист прав фізичних та юридичних осіб в адміністративному судочинстві: проблеми теорії і практики: дис... доктора юрид. наук: 12.00.07. – Х., 2015. – 415 с.
2. Узагальнення практики вирішення адміністративними судами спорів, які виникають у зв'язку з виконанням рішень суду про стягнення коштів, боржником за якими є державний орган або державна установа, підприємство, організація. URL: http://www.vasu.gov.ua/plenum/post_plenum/postanova_plenumu_13_29-09-2016.
3. Безпалько С.В. Правові засади вирішення адміністративними судами спорів, які виникають у зв'язку з виконанням рішень суду: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. – Київ, 2017. – 241 с.
4. Хрімлі О.Г. Щодо повноважень адміністративного суду при вирішенні спорів, які виникають у зв'язку з виконанням рішень суду / Захист прав людини в адміністративному судочинстві: сучасний стан і перспективи розвитку в Україні: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 1-2 жовтня 2015 року) / за заг. ред. О.М. Нечитайла. – К.: Ваіте, 2015. – С. 278–286.